

Karpiński, Rafał

"Katedra wawelska w XVII wieku", Michał Rożek, Kraków 1980 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 71/3, 643

1980

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

zbyt długo czekać. Prezentowany tom — jak można wnosić z dwukrotnego uzupełnienia bibliografii — nie pobił chyba rekordów szybkości produkcji wydawniczej.

Wydawnictwo zadbało o wyposażenie książki — dobry papier, czytelne zdjęcia, korekta jednak szwankowała a errata nie odnotowała wszystkich błędów.

R. K.

Michał Rożek, *Katedra wawelska w XVII wieku*, „Biblioteka Krakowska” nr 121, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1980, s. 335.

Po klasycznej monografii Tadeusza Wojciechowskiego, którą wzbogacali dotąd przede wszystkim badacze romańszczyzny, katedra krakowska doczekała się monograficznego opracowania jej losów siedemnastowiecznych. Dwie cechy wyróżniają zdaniem autora początki tego stulecia: 1. formalne — związane z wczesnym barokiem „monumentalnym, spokojnym, pełnym elegancji, niemal ascetycznym”; 2. związane z tworzywem — tzw. dębikiem — czarnym marmurem — co zadecydowało o nastroju świątyni.

Pośród polskich katedr największym przemianom w XVII w. (obok gnieźnieńskiej) poddana została świątynia na Wawelu. Barokizacja gotyckiego kościoła dokonała się przede wszystkim poprzez małą architekturę. Najpoważniejsze przekształcenia wiążą się z fundacją konfesji św. Stanisława i przeprowadzeniem dwóch ciągów kompozycyjnych: jednego wzdłuż osi kościoła i drugiego doń prostopadłego stanowiącego połączenie katedry z zamkiem; ta druga oś kompozycyjna również była zorientowana na mauzoleum patrona diecezji (A. Miłobędzki, „Architektura polska XVII wieku” cz. 1, s. 191).

Michał Rożek omówił nie tylko przemiany architektoniczne i dotyczące wyposażenia, jakim została poddana katedra i jej najbliższe otoczenie, a więc: wybudowanie muru cmentarnego, portali, przebudowę wież, podwyższenie ambitu, budowę nowego kapitułarza, przekształcenie kaplic z fundacją Kaplicy Wawowskiej na czele, przekształcenie prezbiterium, które ze względu na budowę konfesji św. Stanisława pozbawiono lektorium itd., to jest przemiany decydujące o dzisiejszym wyglądzie katedry, ale także zajął się uroczystościami odbywającymi się w kościele: pogrzebami monarszymi i koronacjami, uroczystościami dziękczynnymi — katedra była miejscem trofealnym. Omówił także liturgię, mecenat biskupów i kapituły, wykazał jak poważnych strat doznał kościół podczas potopu.

Książka jest ważnym przyczynkiem nie tylko do dziejów krakowskiej świątyni, ale także do historii sztuki polskiej oraz obyczaju kościelnego i państwowego. Wartość pracy polega przede wszystkim na skrupulatnej kwerendzie źródłowej. Najbardziej wydajne okazały się wizytacje biskupie, „Acta actorum episcopalia” i niewykorzystywane dotąd „Liber ordinatorum consecracionis ecclesiarum, capellarum, altarium...”. Dzięki tym źródłom niejedna hipoteza oparta na kryteriach formalnych i estetycznych została udowodniona, niejedną też skorygowano.

Wydaje się, że z pożytkiem można było skrócić rozwlekłe niekiedy cytaty źródłowe, a ze względu na nakład (15 000) podać tłumaczenie dość często wprowadzanych tekstów łacińskich. Wydawnictwo postąpiło nazbyt rozrzutnie umieszczając w wielu wypadkach nawet trzykrotnie opisy bibliograficzne wykorzystanej literatury (w tekście, przypisach i bibliografii).

R. K.